

5. Іванюта В.Ф. Регіональна стратегія підприємництва в умовах євроінтеграції. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 310 с.
6. Хаєк Ф.А. Конкуренція як процедура відкриття // МЭиМО. – 1989. – № 12. – С. 1–6.
7. Курило О. Глобалізація фінансових ринків // Політика і час. – 2005. – № 4. – С. 77–81.

УДК 664.6: 001.895

О.М. ДЗЮБА

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

НАУКА ЯК ФАКТОР ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХЛІБОПЕКАРНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Сучасний стан економіки України характеризується активацією інноваційних процесів на підприємствах різних галузей. Досягнення конкурентоспроможності нашої країни в умовах інтеграції в світове співтовариство потребує посилення інноваційного спрямування галузей економіки України.

Інноваційна діяльність – необхідна умова економічного зростання й підвищення конкурентоспроможності галузі регіону. Складовою інноваційної діяльності підприємств є запровадження саме технологічних інновацій. Як і в інших галузях, у харчовій промисловості технологічні інновації – це діяльність підприємства, пов'язана з розробкою та впровадженням як технологічно нових, так і вдосконалених продуктів (продуктові інновації) та процесів (процесові інновації). Впровадження технологічних інновацій у харчовій промисловості стало пріоритетним завданням, оскільки від його вирішення залежить конкурентоспроможність вітчизняних продовольчих товарів на світовому та національному продовольчих ринках, міжнародне визнання і підтримання на перспективу іміджу країни як надійного імпортера якісних і безпечних харчових продуктів, успішне проходження нашої держави на шляху вступу до СОТ та інтеграції з ЄС [1].

Головна ціль інноваційної діяльності підприємств хлібопекарної галузі – запровадження новітніх технологій, зокрема ресурсо- та енергозберігаючих, новітніх технологічних процесів, виробництво інноваційних видів продукції тощо.

Упровадження інноваційних розробок неможливе без наукового підґрунтя. Наукове забезпечення галузей промисловості – це не тільки запровадження новітніх технологій та устаткування, інноваційних видів продукції, а й цілий комплекс робіт з метрології, стандартизації та сертифікації продукції, а також упровадження систем управління якістю відповідно до міжнародних стандартів.

© О.М. Дзюба, 2008

Проблеми інноваційного розвитку хлібопекарної галузі України відображені лише в окремих працях науковців, тоді як питання інноваційних шляхів розвитку базових галузей і національної економіки в цілому – достатньо широко розкриті в науковій і навчальній літературі.

Як підтверджує практика розвитку хлібопекарної промисловості, використання наукових розробок дозволяє успішно вирішувати поточні та перспективні завдання й долати недоліки в організації сучасного виробництва.

За часів ринкових реформ інноваційній діяльності в країні приділялося недостатньо уваги. Основні зусилля спрямовувались на здійснення реформ та створення ринкових механізмів, унаслідок чого порушився існуючий механізм взаємодії хлібопекарних підприємств з науково-дослідними організаціями і галузева наука майже не впливає на виробництво.

Дослідження тенденцій розвитку вітчизняної економіки в цілому, у тому числі хлібопекарної галузі, підтверджують об'єктивну необхідність державного регулювання інноваційної діяльності.

Здійснення державної інноваційної політики в харчовій промисловості пов'язане із забезпеченням її інноваційного поступу за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки та формування виробничих систем нового покоління [2]. Державним завданням є створення та підтримка існуючих приватних і державних інститутів сприяння інноваціям, які надають фінансову, інформаційну, правову, консультаційну та іншу допомогу підприємствам і організаціям.

На прикладі хлібопекарної галузі Вінницької області можна зазначити, що загальна кількість хлібопекарських підприємств та інноваційна їх частина пропорційно розподілена між великими хлібозаводами і міні-пекарнями. Цим обумовлена значна кількість підприємств, які займались інноваційною діяльністю протягом 2000–2006 рр., а саме в середньому 40% від загальної чисельності [3].

Але незважаючи на прагнення підприємств до інноваційної діяльності, забезпечення процесу нововведень на хлібопекарних підприємствах досить часто носить хаотичний характер. Іноді підприємства користуються такими формами отримання інформації про новинки, як участь у виставках і семінарах з обміну досвідом, використання каталогів та рекламних проспектів інших підприємств. Але частіше кожне підприємство шукає необхідну інформацію по своїх каналах, виходячи з особистих зв'язків. Розрив між наукою та виробництвом призводить до збільшення витрат на пошук необхідних спеціалістів та новітніх технологій. Тому необхідно розвивати інформаційну підтримку інноваційної діяльності, яка б забезпечувала консультування та надання інформації з усіх питань інноваційної діяльності галузі. Наразі чи не єдиним джерелом інформації залишаються засоби масової інформації, серед яких майже не існує спеціалізованих видань, а з тих, що є, не завжди можна отримати якісну та достовірну інформацію.

Для прогресивного розвитку техніки і технології хлібопекарного виробництва необхідне запровадження заходів щодо фінансування наукових та експериментальних розробок шляхом формування галузевих фондів частково за

рахунок обов'язкових відрахувань підприємств галузі незалежно від форм власності та віднесенням цих витрат на собівартість продукції, а частково – за рахунок держави.

В галузі необхідно сформувати тісні інтегровані зв'язки сировинних, технологічних та інформаційних процесів, де наукові розробки інститутів і науково-дослідних організацій у галузі мікробіології, біохімії сировини і технологій знайдуть своє застосування. Для прискорення цього процесу в регіонах слід вирішити перш за все проблеми організаційно-правового характеру.

Необхідно змінити способи запровадження наукових розробок, насамперед шляхом доведення дослідних робіт до практичного застосування на підприємствах. Це можливе тільки після перевірки у виробничих умовах, вивчення ефективності на підприємствах, які вже використовували новітні технології та нову техніку. Потрібна тісна співпраця науки з бізнесом та перехід її на комерційну основу, що відповідатиме конкретним, підвищеним вимогам до нових технологій, обладнання, сировини.

Відсутність належної уваги до розвитку науки може необоротно загострити ситуацію, спричинити розриви технологічних рівнів окремих секторів виробництва. За таких умов актуалізуються завдання збереження наукового потенціалу країни, його розгортання, а також формування механізмів трансформації наукових досягнень у показники економічної динаміки [4].

Головними складовими наукового забезпечення інноваційної діяльності є кадровий, у тому числі науковий потенціал, фінансування наукових програм та матеріально-технічна і технологічна база.

Аналіз статистичних даних свідчить, що за роки незалежності України чисельність виконавців наукових та науково-технічних робіт скоротилася з 313 (1990 р.) до 105 тис. (2005 р.), тобто майже у три рази. Відбулося істотне скорочення кількості науковців найвищої кваліфікації (докторів та кандидатів наук) у науковій сфері, хоча загальна їх чисельність в економіці України протягом досліджуваного періоду майже щорічно збільшувалася: наука залишилася цариною основної діяльності менше як для 50% від усіх працівників такого рівня [4]. Зниження соціального статусу працівників технологічних і технічних професій позначилося на кількості фахівців, що випускаються вищими навчальними закладами, та якості їх підготовки. Аналогічне стосується і наукових кадрів. Проблемою підготовки кадрів є також відсутність зв'язку між наукою і практикою господарювання, формальність наукових досліджень у більшості ВНЗ та наукових установах. Для підвищення якості освіти та науки ВНЗ і наукові організації мають співпрацювати з різними закордонними організаціями, у тому числі з питань стажування спеціалістів.

Науково-технічна політика в хлібопекарній галузі країни може бути сформована як система заходів щодо створення умов для розвитку перспективної техніко-технологічної бази підприємств хлібопекарного виробництва, їх інтеграції з підприємствами суміжних галузей, упровадження інформаційних технологій, випуск асортименту виробів функціонального характеру, що задовольнить потреби населення. Підприємства хлібопекарної

галузі мають надолужити відставання у науково-технічній сфері та забезпечити відповідні темпи розвитку.

Використання запропонованих рекомендацій дозволить хлібопекарній промисловості України вирішити проблеми використання науково-технічного прогресу та розвитку галузі в сучасних умовах.

Література

1. Крисанов Д. Інноваційний фактор розвитку харчової промисловості України // *Економіка України*. – 2007. – № 4. – С. 71–82.
2. Бутник-Сіверський О., Шматкова Г. Стратегія інноваційного розвитку // *Харчова і переробна промисловість*. – 2007. – № 1. – С. 4–6.
3. Жужукіна Н., Петруха С., Колотуша М. Парадигма регіонального інноваційного розвитку хлібопекарних підприємств України // *Економіст*. – 2008. – № 4. – С. 28–43.
4. Гончаров Ю., Касич А. Науковий потенціал як фактор розвитку інноваційно-інвестиційної системи України // *Економіка України*. – 2007. – № 3. – С. 42–51.

УДК 574.002.68

Ю.М. МАКОВЕЦЬКА

Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України

ОЦІНКА РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІДХОДІВ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ

Стрімкий розвиток науково-технічного прогресу і, як наслідок, нарощування обсягів ресурсоспоживання та виробництва зумовили, починаючи з середини минулого століття, прогресуюче утворення та накопичення відходів. У зв'язку з цим країнами ОЕСР, Європейським Союзом та іншими міжнародними організаціями створено спеціалізовані комісії, агентства стосовно охорони навколишнього природного середовища, під діяльність яких підпадає і сфера поводження з відходами (Комітет з охорони навколишнього природного середовища ОЕСР, Екологічна комісія ООН, Європейська комісія). Ними прийнято низку нормативних документів, які визначають пріоритети та послідовність дій щодо розв'язання проблеми відходів.

Наслідком цих кроків стало створення в кожній країні, що є членом названих організацій, певної системи поводження з відходами – системи керування якістю навколишнього середовища, яка забезпечує послідовне формування та реалізацію політики охорони довкілля і здоров'я людей, а також економію ресурсів у сфері поводження з відходами, починаючи з їх утворення і до утилізації чи екологічно безпечного видалення, що базується на відповідних організаційних структурах, нормативно-правових та інформаційних засадах.

Про дієвість створених систем свідчать наступні факти: майже дві третини паперу та картону, використаного в Європі 2006 р., були виготовлені із вторинної сировини; в Європі переробляється 66% усієї металевої упаковки; у